

ket írja: »Miletics Szvetozár... Magyarország történelmének olyan korszakában jelentkeztek, amikor a magyar nemzet a ma i h o z h a s o n l ó élet-halál harcát vívta«. (Kiemelés tőlünk). Csuka János akkor is tudta, ma meg éppen állítja, hogy a k k o r a szabadságért harcolt a magyar nemzet; »ma« (1943) pedig a szabadság ellen; a k k o r a németek — az elnyomók — ellen »ma« a németek — az elnyomók — oldalán....

De mást is ír Cs. J. 1848-ról, a »g y á s z o s e m l é k ű« szabadságharcáról. (u. o.)

A felszabadulás után azonban, sajnos hamar találkoztunk Cs. J. nevével, aki sietett »Jugoszláv szakértőként jelentkezni hivatalában éppen úgy, mint a sajtóban. »Régi Jugoszlávia« — címmel az »Uj Magyarország«-ban (1945 aug. 22) írt egy ostoba cikket, amelyben az akkori »nyugati recept« szerint megállapítja, hogy »Macsek kommunistának nevezi Tató Jugoszláviáját, Beograd hazáruólónak bélyegzi Macseket«.

Csak ennyi. Cs. J., a »szakértő« nem bélyegzi meg Macseket, csupán megállapítja, hogy »Beograd megbélyegzi«, Cs. J. nem mondja, hogy Ti-

to Jugoszláviája »kommunista«, csúran szerényen közli, hogy Macsek ezt állítja.

Egyelőre elég Csuka Jánosból.

A »Déli Csillag«-nak nagyon örülünk. A magunkéknak is érezzük és éppen ezért emeljük fel szavunk a lap — a Magyar-Jugoszláv Társaság — érdekében. Mert Jugoszlávia magyar népe, magyar dolgozói méltatlanoknak bizonyulnának, mártirjaik, hősi halottaik emlékéhez, testvérnépeik nagylelkű áldozataihoz; méltatlanoknak bizonyulnának saját magyarságukhoz, ha nem emelnék fel szavukat akkor, ha egy itt is árúsításba került magyar folyóiratban olyan névvel találkozunk, akinek nagy része volt abban, hogy a mártirok — mártirok, a halottak — halottak lettek.

Nem a mi dolgunk azzal foglalkozni, hogy Csuka János mit és miért csinál — Magyarországon. Ahhoz azonban, hogy jugoszláv-magyar vonalon az egykori jugoszláv cenzorok kebeibarátja, Hitler »munkásvédelmi« intézkedéseinek magasztalója, Ady és Petöfi emlékének meggyalázója — ahhoz, hogy ezen a megtisztult és tiszta vonalon fasiszta ne dolgozzon, ahhoz igenis van közünk.

SZINDARABPÁLYÁZATUNK EREDMÉNYE

1947 évi irodalmi pályázatunk első két szakaszáról a HID XI. évfolyamának novemberi és decemberi számában adtunk hírt. Mind a novella, mind a verspályázat szép termést hozott, egy-két valóban jelentős alkotással gazdagította társadalmunk fejlődésével együttthaladó népi irodalmunkat. Most, amikor a pályázat harmadik szakaszának számadásához érkeztünk, már nem mondhatjuk el ugyanazt. A munka, a törekvés és az alkotói igyekezet, amelyet a pályázati fölhívás indított meg, ezuttal kéziratban maradt.

Am mintahogy a jó kertész a visszavágott hajtást is számon tartja, mi sem fordítjuk el tekintetünket ezekről a munkákról, mert már a méltatás is annak bizonyosága, hogy szindarabíróink vannak indulóban és a *legnehezebb műfaj* is ma vagy holnap megtalálja művését betűvetőink soraiban.

Szindarabpályázatunk visszhangja nem volt nagyobb, mint 1946-ban,

de mindenesetre figyelemre méltóbb, mert a beérkezett tizennégy pályamű közül *nyolc* háromfelvonásos munka akadt s mindössze négy pályázó próbálkozott rövidebb lélegzetű szinpadí jelenetekkel, egyfelvonásos szindarabbal. Témakörre nézve a szerzők csaknem mindannyian a fölszabadulás élményét igyekeztek színpadra vinni egy-két korszak bemutatásával vagy népi államunk fejlődésének egész ívével, ami a fölszabadulás pillanatától egészen az ötéves terv megindulásáig terjed. Akik túl nagy időt igyekeztek átfogni, nem maradt semmi a »markukban«, mert egyetlen szindarab keretében rohanó fejlődésünk változatainak ezrei be sem mutathatók, főleg azok nem tudhatják megfelelő sűrítéssel megfogalmazni, akik a drámaírás útján még csak tapogatóznak, formai, szerkezeti ismeretek hiányában olyan nehézségekkel küzdenek, amelyek ma még — első kézírataikban — le sem küzdhetők. A pályázók közül — egy kivételével — senki sem gondolt arra, hogy napjaink nagy változásai, drámai történései közül egyetlen egy mozzanatra szűkítse gépének lencsáját s ebből az egy mozzanatból s a benne élő, forgolódnó alakokból adjon távlatot az *egész korra*, egyetlen mozzanatból vagy korszakalkotó változásból adjon választ napjaink és dolgozóink ezernyi kérdésére.

A háromfelvonásos szindarabok közül öt pályamű még formailag sem felel meg a színmű követelményeinek: bár egyes jelenetek megszerkesztésében és az alakok beállításában helyenként érdemes munkával találkozunk, de a teljes egész már nem színmű, mert vagy belevesszik az apró részletekbe, összefüggéstelen képsorozatokot ad, vagy erőltetett drámaiság sejteti a szöveg színpadiságát. A bíráló bizottság tagjai Gajdos Tibor, dr. Hok Rezső és Lévy Endre — egy nyelvezetileg jól kidolgozott pályamunkát a szerző visszavonása után érvénytelenített, mert idegen alapgondolat nyomán készült és két háromfelvonásos pályamunkát talált *dicséretre* méltónak.

Az első dicséretre méltó pályamű Veres Iván »Patkányvilág« című háromfelvonásos drámája. Reális történet a háború éveiből: nem nagygényű — egyetlen család életén keresztül mutatja be a megszállás élményeit. Alakjai — bár vázlatosak — mégis sejtetik azt, hogy a szerző jól látja és jól érzi a kispolgárság hullásának lényegét, csak éppen ott marad adós, ahol ennek a hullásnak a valóságát és drámai következményeit kell színpadi erővel a közönség elé vetíteni. A legfőbb fogyatékosága az alakrajzokban van. Ha pályadíjat ezért a munkáért nem is kaphat, de biztatást igen, hogy tovább dolgozzon e műfajban és érettebb műveket adjon sokkal alaposabb kidolgozásban.

A másik dicséretet érdemlő pályamű Pajzs Pál »A boldogságmentő« c. valószínűtlen története. A szép, folyamatos csörgedezési színpadi játék az első jeleneteiben sokat sejtet, de később olyan utópiába emelkedik, ahol a valószínűtlenség a cselekményt is befedi és a mondanivaló homályába vesz.

Az egyfelvonásos pályamunkák majd mindegyike a színműírásban járatlan tollforgató munkájára vall. Ezek közül — hangsúlyozni kell, hogy a bíráló bizottság itt munkásírásokkal is találkozott — ki kell emelnünk Jovák Miklós munkásíró jelentkezését. Bár szindarabja nem felel meg a színpadi követelményeknek, de azt érezzük, hogy könnyebb műfajban elfogadható és eredetét tudna adni.